

Hvorfor hedder det Thy og Thisted?

af C. Brunsgaard

Stednavnes oprindelse er i de fleste tilfælde temmelig svær at efterforske, idet meget fortaber sig så langt ude i fortiden, at skriftlige efterretninger ikke findes. Hvorledes er f.eks. landsdelsnavnet Thy blevet til? Det kan ikke med nogen sikkerhed siges - der kan kun blive tale om formodninger.

I Pontoppidans "Danske Atlas" (1769) hedder det, at Thy omtales hos flere af vore ældste skribenter. Adam af Bremen, der levede ved år 1000, kalder landet "Thiut" og hos Snorre Sturlesøn hedder det "Thiod". I gamle breve fra det 13. og 14. århundrede benævnes landsdelen Thyud, Thyuth, Thyyt, Thydh, Twiid og Thyd.

De gamle forfattere anfører forskellige meninger om navnets oprindelse. Nogle fremleder det af at tude, enten vilde dyrs tuden eller havets tuden og brummen, andre af det gamle tyske gudenavn Theut og mener, at teutonerne, der sammen med cimbrerne drog mod syd og nær havde rendt det mægtige romerske rige over ende, var kommet fra Thy.

Af andre antydninger, som kan anføres, er den simpleste at finde i det gamle danske og endnu anvendte islandske ord Thiod, som betyder et folk, en nation, og Thiodland et landskab med folk i, et beboet land. Det kan jo tænkes, at Thy i oldtiden med sin gode jord og den lette adgang til fiskeri og sejlads har været tættere beboet end andre måske helt øde strækninger, og derfor er blevet kaldt Thiodland. Men også dette er en hypotese, som ikke kan underbygges med noget sikkert materiale.

Byen Thisted skal - hedder det i Danske Atlas - efter nogles mening have sit navn deraf, at det er den tiende by i Thy, hvis navn ender på -sted. Det er imidlertid en så luftig teori, at den nok kan lades helt ude af betragtning. Der er vel lidt mere hold i den fra andre sider fremsatte formodning, at bynavnet kommer af Thy og stad, ud fra den betragtning, at Thisted fra ældre tider, længe før byen fik købstadsprivilegier, har været en ret betydelig plads med fortrin frem for andre landsbyer. Her har været ret gunstige betingelser for skibstrafik, men det er dog tvivlsomt, om Thisted kan have rangeret højere end steder som Vestervig med domkirke og bispesæde eller Sjørring med kongsgård.

Den mest holdbare antagelse er formodentlig, at stedet her som så mange andre pladser har sit navn fra en i datiden betydelig person, som slog sig ned her. Det kan have været en mand, der hed Tiir eller Tyr, og bynavnet er så opstået som betegnelse for det sted, hvor denne mand - måske en høvding - boede.

I gamle dokumenter nævnes Thystath (1367), Tystad (1374), Thysteth in Thy (1418), Tiisted (1422), Tistedh (1459). Der er nogen grund til at formode, at nogle af stiftets første biskopper har lagt grunden til en bymæssig bebyggelse ved bl.a. at opføre en bispegård i Thisted, og har tænkt sig, at her skulle blive en stad. Man ved, at de gamle bisper havde en vis interesse for Thisted, og det skyldtes formentlig bispedømmets magt, at Thisted fik købstadsprivilegier fremfor Hovsør, som engang - vist med kongemagtens støtte - var en hård konkurrent til Thisted.

Det er ikke usandsynligt, at Thisted, mens Thy endnu var et syssel, har været det sted, hvor sysseltinget lå, og hvor Thysyssels bygdeting er blevet holdt.

Et brev fra 1374 taler om Tystæd og Hoszhøør (Hovsør) som to steder, hvor nogen leverance af kornvarer finder sted, og dette med mere kan tyde på, at Thisted længe før reformationen har været anset for noget mere end en ordinær landsby og har været en "flek", der var tillagt nogle friheder. Man finder i gamle dokumenter nævnt fornemmere folk end bønder, som har boet i Thisted, således Mathias Hvas 1422, Jes Terkildsen, der var bymand Thisted 1459, og flere andre, som har været benyttet ved en eller anden offentlig foranstaltning.

Men som sagt - vi mangler ganske oplysninger fra de ældste tider, fra oldtiden, og selv fra middelalderen er oplysningerne ret mangelfulde. Vi kan kun med sikkerhed sige, at navne som Thy og Thisted er opstået i fjerne tider - for årtusinder siden - og at de oprindeligt har lydt anderledes. Gennem tiderne har disse navne som alle andre stednavne skiftet form og først efter at et officielt skriftsprog var indført, har de ligget fast.